

התפתחות הניקוד הטברני אחרי המאה ה-11: עדות מכתבי יד של הגניזה

שמואל בלאפ

השימוש בניקוד הטברני של המקרא לצורך ניקוד מסורות הגייה שונות מן ההגייה הטברנית המסורתית התפשט מאוד אחרי המאה ה-11 לספירה. בהרצאה הזאת (המבוססת על עבודת הדוקטורט שלי) אציג מידע על ניקודים מסוג זה מתוך כתבי יד מגניזת קהיר. כתבי היד האלה, שנכתבו בין המאה ה-11 למאה ה-12 בכתיבה מזרחית, משקפים לדעת חוקרים את מסורת הקריאה הארץ-ישראלית או את המסורת של בן-נפתלי. ואולם בדיקה של כתבי היד האלה מראה שהמסורת הארץ-ישראלית היא רק מקור אחד אפשרי, והמאפיינים המיוחדים למסורת בן-נפתלי קרובים מדי למסורת בן-אשר והניקוד הטברני.

בתוך כתבי היד האלה המנוקדים בניקוד טברני לא-מסורתי יש גם כתבי יד עם תכונות בבליות רבות. עם זאת בכל כתבי היד שבדקתי לקראת ההרצאה יש גם כאלה המשקפים תכונות של ההגייה הטברנית התקנית. תפוצת התכונות השונות האלה משתנה מאוד בין כתב יד אחד למשנהו, כך שאי אפשר לשייך אותן לקטגוריית הגייה אחת. נראה יותר שהן מייצגות את ההגייה המסורתית של כל אחד מן הסופרים.